

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Прев 869/2022
09.03.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Таџане Матковић Стефановић, председника већа, Јасмине Стаменковић и Иване Рађеновић, чланова већа, у правној ствари тужилаца 1. „Дорћол инжењеринг“ ДОО Београд, 2. „YU trade“ ДОО Београд, 3. Компанија „Бистра“ ДОО Београд, 4. АА из ..., 5. ББ из ..., 6. ВВ из ..., 7. ГГ из ..., 8. ДД из ..., ..., чији је пуномоћник Вера Марковић, адвокат из Београда, против тужених 1. Народна банка Србије, Београд, 2. Република Србија – Министарство финансија, коју заступа Државно правобранилаштво Београд, ради накнаде штете, вредност предмета спора 3.039.252.712,74 динара, одлучујући о ревизији тужилаца, изјављеној против пресуде Привредног апелационог суда Пж 3615/20 од 02.02.2022. године, у седници већа одржаној дана 09. 03. 2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ ревизија тужилаца као неоснована, изјављена против пресуде Привредног апелационог суда Пж 3615/20 од 02.02.2022.године у делу става један у којем је потврђена пресуда Привредног суда у Београду П-4035/2018 од 03.06.2020. године у делу става један у којем је одбијен тужбени захтев тужилаца за накнаду измакле користи и то првотужиоца „Дорћол инжењеринг“ доо Београд за износ од 92.547.450,83 динара; друготужиоца „YU TRADE“ Železnik doo Београд за износ од 270.112.033,24 динара; трећетужиоца компанија „БИСТРА“ доо Београд за износ од 225.907.621,18 динара; четвртотужиоца АА из ... за износ од 225.796.445,32 динара; петотужиоца ББ из ... за износ од 38.511.397,10 динара; шестотужиоца ВВ из ... за износ од 262.888.001,56 динара; седмотужиоца ГГ из ... за износ од 201.149.132,69 динара; осмотужиоца ДД из ... за износ од 140.089.105,41 динара; са законском затезним каматама на наведене износе од 05.03.2016. године; као и тужбени захтев осмотужиоца ДД за накнаду нематеријалне штете у износу од 1.000.000,00 динара.

УКИДА СЕ пресуда Привредног апелационог суда Пж 3615/20 од 02.02.2022.године у делу става један и става два и пресуда Привредног суда у Београду П-4035/2018 од 03.06.2020.године у делу става један у коме је одбијен тужбени захтев тужилаца за накнаду стварне штете и то: првотужиоца „Дорћол инжењеринг“ доо из Београда за износ од 91.861.763,02 динара; друготужиоца „YU TRADE“ Železnik doo Београд за износ од 258.700.029,18 динара; трећетужиоца компанија „БИСТРА“ доо Београд за износ од 220.031.953,22 динара; четвртотужиоца АА из ... за износ од 236.440.566,88 динара; петотужиоца ББ из ... за износ од 46.505.564,00 динара;

шестотужиоца ВВ из ... за износ од 289.869.408, 93 динара; седмотужиоца ГГ из ... за износ од 210.631.437,91 динара; осмотужиоца ДД из ... за износ од 228.185.802,28 динара; са законском затезном каматом на наведене износе од 05.03. 2016. године, као и у ставу два и предмет се враћа првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Привредног суда у Београду П 4035/2018 од 03.06.2020. године, у ставу један, одбијен је као неоснован захтев тужилаца којим су тражили да се обавезу тужени да им на име накнаде штете солидарно плате:

- првотужиоцу „Дорћол инжењеринг“ ДОО Београд износ од 91.861.763,02 динара на име накнаде обичне штете са законском затезном каматом почев од 05.03.2016. године до исплате и износ од 92.547.450,83 динара на име накнаде измакле користи са законском затезном каматом почев од 05.03.2016. године до исплате;

- друготужиоцу „YU trade“ ДОО Београд износ од 258.700.029,18 динара на име накнаде обичне штете са законском затезном каматом почев од 05.03.2016. године и износ од 270.112.033,24 динара на име накнаде измакле користи са законском затезном каматом поче вод 05.03.2016. године до исплате;

- трећетужицу Компанија „Бистра“ ДОО Београд износ од 220.031.953,22 динара на име накнаде обичне штете са законском затезном каматом почев од 05.03.2016. године до исплате и износ од 225.907.621,18 динара на име накнаде измакле користи са законском затезном каматом почев од 05.03.2016. године до исплате;

- четвртотужиоцу АА из ... износ од 236.440.566,88 динара на име накнаде обичне штете са законском затезном каматом почев од 05.03.2016. године до исплате и износ од 225.796.445,32 динара на име накнаде измакле користи са законском затезном каматом почев од 05.03.2016. године до исплате;

- петотужиоцу ББ из ... износ од 46.505.564,00 динара на име накнаде обичне штете са законском затезном каматом почев од 05.03.2016. године до исплате и износ од 38.511.397,10 динара на име накнаде измакле користи са законском затезном каматом почев од 05.03.2016. године до исплате;

- шестотужиоцу ВВ из ... износ од 289.869.408,93 динара на име накнаде обичне штете са законском затезном каматом почев од 05.03.2016. године до исплате и износ од 262.888.001,56 динара на име накнаде измакле користи са законском затезном каматом почев од 05.03.2016. године до исплате;

- седмотужиоцу ГГ из ... износ од 210.631.437,91 динар на име накнаде обичне штете са законском затезном каматом почев од 05.03.2016. године до исплате и износ од 201.149.132,69 динара на име накнаде измакле користи са законском затезном каматом почев од 05.03.2016. године до исплате;

- осмотужиоцу ДД из ... износ од 228.185.802,28 динара на име накнаде обичне штете са законском затезном каматом почев од 05.03.2016. године до исплате и износ од 40.089.105,41 динар на име накнаде измакле користи са законском затезном каматом почев од 05.03.2016. године до исплате, као и износ од 1.000.000,00 динара на име накнаде нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због повреде личног и пословног угледа и части са законском затезном каматом почев од дана доношења пресуде до исплате. У ставу два, обавезани су сви тужиоци да солидарно плате трошкове парничног поступка друготуженој Република Србија – Министарство финансија у износу од 1.850.200,00 динара.

Пресудом Привредног апелационог суда Пж 3615/20 од 02.02.2022. године, одбијена је као неоснована жалба тужилаца и потврђена пресуда Привредног суда у Београду П 4035/2018 од 03.06.2020. године и обавезани су тужиоци да туженој другој реда Република Србија – Министарство финансија солидарно плате износ од 220.500,00 динара на име накнаде парничних трошкова у другостепеном поступку.

Против правноснажне другостепене пресуде, тужиоцу су изјавили дозвољену и благовремену ревизију, због битних повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. ЗПП и погрешне примене материјалног права.

Првотужена Народне банке Србије доставила је одговор на ревизију у коме је оспорила ревизијске наводе у целости.

Испитујући побијану другостепену пресуду у границама навода ревизије, у смислу одредбе члана 408. ЗПП („Службени гласник Републике Србије“ број 72/11 ... са изменама), Врховни касациони суд је утврдио да је ревизија тужилаца делимично основана.

У поступку доношења другостепене пресуде није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона парничном поступку на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Предмет тужбеног захтева су потраживања тужилаца на име накнаде штете, обичне и изгубљене добити, која им је причињена радњама првотуженог, доношењем решења о одузимању дозволе за рад „ЂЂ“ чији су власници капитала били тужиоци, а за коју солидарно одговара и друготужена, при чему осмотужилац ДД потражује и накнаду нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због повреде личног и пословног угледа и части.

Према утврђеном чињеничном стању, дана 15.07.2003. године, Народна банка Србије је у поступку контроле квалитета и законитости пословања „ЂЂ“ АД ..., донела решење о одузимању дозволе за рад банци као и решење о ликвидацији исте. Решењем Трговинског суда у Београду од 18.07.2003. године отворен је поступак ликвидације над „ЂЂ“ АД По тужби акционара банке, поништене су наведене одлуке НБС одлукама Врховног суда Србије од 11.08.2003. године и 12.08.2003. године. Из садржине образложења одлуке Врховног суда, произлази да је оспореним решењем повређен закон на штету тужилаца, наведени су сви пропусти који су начињени у току управног поступка, чињенице које нису утврђене и које је потребно утврдити пре доношења одлуке о одузимању дозволе за рад, као и налог НБС да у поновном поступку отклони све наведене битне повреде поступка, правилно и потпуно утврдити чињенично стање и на исто правилно применити материјално право сагласно правном схватању и примедбама суда у смислу члана 61. Закона о управним споровима.

Дана, 15.08.2003. године, Народна банка је донела нова решења којима се одузима дозвола за рад „ЂЂ“ АД ... и о ликвидацији исте. У поступку по тужби против решења о одузимању дозволе за рад, Врховни суд Србије је пресудом Ур 2847/03 од 22.09.2003. године уважио тужбу и поништио решење. Из образложења одлуке произилази да Народна банка у поновном поступку одлучивања оспореним решењем није отклонила наложене пропусте, да није поступила у свему по правном схватању и

примедбама суда из претходне пресуде, иако је то била обавеза у смислу одредбе члана 61. ЗУС-а, чиме је повређен закон на штету тужилаца, а што је био основ за доношење наведене пресуде. У наредном периоду првотужена је још два пута доносила решења исте садржине и то 15.10.2003. године и 24.05.2004. године, која су поништена одговарајућим одлукама Врховног суда Србије.

У поступку ликвидације која се спроводила пред Трговинским судом над „ЂЂ“ АД ..., дана 01.02.2005. године закључен је уговор између „ЂЂ“ АД ... и „ЕЕ“ АД ..., по основу кога су сва права, средства и обавезе са „ЂЂ“ АД ... пренета на „ЕЕ“ АД ..., што је имало за последицу окончање поступка ликвидације над ликвидационим дужником „ЂЂ“ АД Наведена банка је 19.04.2005. године брисана из регистра привредних субјеката уз назнаку да су средства, имовина, права и обавезе пренете на „ЕЕ“ АД ..., као банку преузимаоца. „ЕЕ“ АД ... је уговором преузела обавезу да акционирама „ЂЂ“ АД ... призна статус својих акционара. Накнадно је над „ЕЕ“ АД ... спроведен поступак ликвидације који је окончан решењем Трговинског суда у Нишу Л 1/07 од 16.06.2009. године. Тужиоцима и осталим акционарима те банке подељен је вишак ликвидационе масе, дана 17.06.2009. године.

Првостепени суд је утврдио, да у периоду од последње три године пре 15.08.2003. године нису доношене одлуке о подели дивиденде акционарима „ЂЂ“ АД ... и да је у том периоду просечна дивиденда у пословању „ЂЂ“ АД ... износила 0 динара, као и да у периоду од 15.08.2003. године до 01.02.2005. године није била исплаћивана дивиденда акционарима „ЂЂ“ АД

Према налазу вештака који је првостепени суд прихватио у целости, у односу на све тужиоце дошло је до повећања књиговодствене вредности акција „ЂЂ“ АД ... на дан 01.02.2005. године у односу на дан 15.08.2003. године. Укупна књиговодствена вредност акција тужилаца код „ЂЂ“ АД ... на дан 15.08.2003. године износила је 3.651.730,00 еура, а на дан 01.02.2005. године, 5.393.782,00 еура. Разлика у књиговодственој вредности је 1.740.053,00 еура која обрачуната на дан давања налаза износи 2.751.639, 00 еура. Књиговодствена вредност акција тужилаца код „ЕЕ“ АД ... на дан 01.02.2005. године после преузимања износила је 6.817.166 евра. Вештаци су у налазу навели да у периоду од 15.08.2003. године до 01.02.2005. године није могуће утврдити тржишну вредност акција с обзиром на то да у том периоду није вршен промет акција „ЂЂ“ АД ... на тржишту хартија од вредности.

Полазећи од утврђеног чињеничног стања, првостепени суд закључује да је првотужена неправилно поступала доношењем другог решења Г бр. 3231 од 15.08.2003. године о одузимању дозволе за рад „ЂЂ“ АД ..., јер је супротно обавезујућим налозима Врховног суда донела решење исте садржине са другим датумом, при чему у поновљеном поступку нису отклоњени наложени пропусти, те налази да се оваквом радњом Народне банке Србије могла проузроковати штета тужиоцима.

Одлучујући о делу тужбеног захтева који се односи на стварну штету коју су тужиоци претрпели, првостепени суд је става да су тужиоци пријемом ликвидационог вишка у целости обештећени, будући да из налаза вештака произлази да је књиговодствена вредност њихових акција код „ЕЕ“ АД ... била већа него код „ЂЂ“ АД ..., те да су тужиоци потписивањем уговора о преносу имовине, права и обавеза и

капитала, на „ЕЕ“ АД ... од 01.02.2005. године, профитирали када су прешли у „ЕЕ“ АД Сходно томе, првостепени суд је одбио захтев за накнаду стварне штете, налазећи да ниједан тужилац није претрпео стварну штету с обзиром да је код свих њих књиговодствена вредност њихових акција на дан 01.02.2005. године била већа код „ЕЕ“ АД ... него код „ЂЂ“ АД

Одлучујући о делу тужбеног захтева који се односи на изгубљену добит, првостепени суд је става да је овај захтев неоснован, јер је из налаза и мишљења вештака од 29.10.2009. године утврдио да последње три године пре 15.08.2003. године није вршена расподела добити кроз дивиденду акционарима, нити да су биле доношене одлуке о исплати дивиденде акционарима „ЂЂ“ АД ..., па закључује да тужиоци нису ни доказали да су их тужени спречили у увећању имовине.

Одбијен је и тужбени захтев осмотужиоца ДД, за накнаду нематеријалне штете за претрпљене душевне болове у износу од 1.000.000,00 динара јер исти није доказао да је претрпео било какву нематеријалну штету.

Поступајући по жалби тужилаца, другостепени суд налази да је у доношењу првостепене пресуде учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. а у вези члана 270. ЗПП, јер је првостепени суд одбио предлог тужиоца да се саслуша вештак „Deloitte“ ДОО Београд, с обзиром на бројне спорности и примедбе које су истицала тужилачка страна, те у том контексту није било довољно писмено изјашњење, већ је првостепени суд био дужан да позове вештака да се изјасни на рочишту. На расправи пред другостепеним судом саслушан је вештак „Deloitte“ ДОО Београд, Александра Петровић која је одговорила на писмене и усмене примедбе и питања пуномоћника тужилаца. Другостепени суд је у оквиру расправе одбио предлог тужиоца да се доказни поступак допуни новим вештачењем, јер у току првостепеног поступка тужилачка страна до закључења главне расправе такав предлог није поднела.

По отклањању дате неправилности, другостепени суд налази да је првостепена пресуда правилна и на закону заснована и да је првостепени суд правилно и у потпуности утврдио чињенично стање у погледу свих одлучних чињеница релевантних за пресуђење, полазећи од налога Врховног касационог суда.

Ценећи наводе тужилаца као ревидената, ревизијски суд налази да се за сада не може прихватити као правилан закључак нижестепених судова да тужиоци нису претрпели стварну штету незаконитим поступањем првотужене, одузимањем дозволе за рад „ЂЂ“ чији су акционари били. Ово са разлога јер за правилну примену материјалног права нису расправљене све правнорелевантне чињенице, при чему је пред другостепеним судом учињене битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. а у вези члана 396. ЗПП, јер другостепени суд није ни оценио битне жалбене наводе, што ревиденти основано наводе.

Из утрђеног чињеничног стања произлази да је првотужена током 2003. године донела три решења о одузимању дозволе за рад „ЂЂ“ и њеној ликвидацији то 15.07., 15.08. и 15.10. као и у 2004. години, решења од 24.05., која су по тужбама тужилаца као акционара банке сва поништена, стим што је последње решење из 2004.године поништено пресудом Врховног суда Србије У.2086/04 од 20.11.2006.године, након ликвидације „ЂЂ“ која је окончана 19.04.2005.године. Првотужена је незаконито

поступала доношењем решења од 15.08.2003. године о одузимању дозволе за рад „ЂЂ“ АД ... и о њеној ликвидацији, непоступањем по обавезним упутствима из одлуке Врховног суда Србије услед чега је повређен закон на штету тужилаца, што је био основ за доношење и свих каснијих одлука Врховног суда Србије. Следи да је доношењем незаконитих решења од 15.08.2003.године од стране првотужене, могло доћи до умањења имовине тужилаца као акционара банке.

У решењу Врховног касационог суда Прев 236/2017 од 08.03.2018. године изражен је став да стварну штету коју су тужиоци претрпели, може да представља само разлика вредности акцијског капитала тужилаца код „ЂЂ“ АД ... на дан 15.08.2003. године и вредност истог капитала на дан 01.02.2005. године, кад су сва средства, имовина, права и обавезе са ликвидационог дужника „ЂЂ...“ пренета на „ЕЕ“ АД ..., а што треба утврдити кроз исказану књиговодствену вредност акцијског капитала на означене релевантне датуме у књиговодству „ЂЂ“ АД Нижестепени судови се нису изјаснили зашто не прихватају наведени параметар као показатељ за претрпљену штету и њену висину у ком капиталу тужиоци имају учешће од 72,05417% иако је дат такав задатак вештаку.

Из образложења нижестепених пресуда прозилази да је параметар за евентуално причињену штету везан за књиговодствену вредност акција на дан 15.08.2003. године и 01.02.2005. године прихватањем у потпуности налаз вештака „Deloitte“ ДОО Београд. С друге стране тужиоци су истакли суштинске примедбе на налаз вештака „ Deloitte“ у погледу утврђене књиговодствене вредности акцијског капитала и акција „ЂЂ“ на дан 15.08. 2003. године и 01.02.2005.године, у погледу датума од којих се полазило за утврђивање њихове вредности и приказивање као вредности на дан 15.08.2003, године и у погледу елемената који улазе у њихову вредност, истичући разлике између ове две вредности. Наведене примедбе нису разјашњене од стране нижестепених судова, при чему је вештак изјашњавајући се на исте навео да њихова дата процена није обавезујућа, што основано указују ревиденти. Тужиоци су предложили ново вештачење који предлог је одбијен од стране првостепеног суда на рочишту од 03.06.2020.године, при чему је и другостепени суд одбио предлог за допуну поступка новим вештачењем, наводећи да такав предлог није поднет до закључења главне расправе, што основано наводе ревиденти.

Из стања у списима произилази да је решењем Трговинског суда у Београду Л 661/03 од 18.07.2003. године отворен поступак ликвидације и да је за ликвидационог управника одређена Агенција за осигурање депозита, санацију, стечај и ликвидацију банака. Надлежна агенција као орган ликвидационог поступка над банком има обавезу састављања почетног биланса стања на дан покретања ликвидације који се региструје, па чињеница да достављени почетни биланс стања Агенције није оверен печатом не може бити разлог за игнорисање његове садржине од стране „Deolitte“ ДОО Београд при изради налаза. Из стања у списима, извештаја Агенције произилази, да је састављен такав биланс, па је исти био меродаван за утврђивање почетних вредности, јер је састављен од стране законом одређеног органа.

Следи и да за правилну примену материјалног права нису расправљене ни правно релевантне чињенице што има за последицу да је ревизијски суд применом члана 416 ЗПП, морао укинути нижестепене пресуде у делу у коме је одлучено да се одбија захтев за накнаду стварне штете.

У поновном поступку првостепени суд ће имати у виду горе наведено и расправити књиговодствену вредност акцијског капитала на дан 15.08.2003. године и на дан 01.02.2005. године, полазеће од биланс стања од стране Агенције за осигурање депозита, санације, стечај и ликвидације банке на дан 18.07.2003.године, расправити суштинске примедбе тужилаца на налаз вештака поновним изјашњењем вештака или по потреби одредити ново вештачење и зависно од утврђеног чињеничног стања донети нову одлуку о основаности тужбеног захтева у овом делу и трошковима поступка.

Ревизијски суд прихвата као правилну одлуку нижестепених судова у делу у којем су тужиоци одбијени за накнаду штете у виду изгубљене добити и тужилац ДД за накнаду нематеријалне штете из разлога које су дали, јер у трогодишњем периоду пре доношења решења од 15.08.2003. године није вршена исплата дивиденди нити су доношене одлуке о исплати дивиденди. Следи да тужиоци нису доказали да је дошло до спречавања повећања њихове имовине по утуженом основу као и да није доказано постојање нематеријалне штете тужиоца осмог реда у смислу члана 200. Закона о облигационим односима.

На основу горе наведеног одлучено је као у изреци пресуде, применом члана 411. и 416. ЗПП.

**Председник већа-судија,
Татјана Матковић Стефановић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић